

INSTRUIREA DIFERENȚIATĂ, UN IMPERATIV AL EDUCAȚIEI ACTUALE

Andreea UNGURU¹

unguruandreea207@yahoo.com

ABSTRACT: This paper is trying to emphasize the importance of a differentiated instruction nowadays, when the learning process use numerous approaches to adapt to learners' needs. Every single student is unique and also different to the others, so this is why the teachers should adapt their methods to every educational, social and affective context of the student. Differentiated instruction, based on the knowledge that not all the students are alike, provides multiple options of the tasks. Differentiation in education can also mean, finding the key to the student learning style and create a task according to his needs. It is important, as a teacher of a new world, to think innovative and to give everyone the opportunity to acquire the information for its needs and to develop the basic skills required in his evolution.

KEYWORDS: differentiated instruction, education, needs, opportunity, knowledge, progress, student.

Toți suntem genii. Însă dacă judecăm un pește după abilitatea sa de a se urca în copaci, el va trăi toată viața cu impresia că nu este deștept.

(Albert Einstein)

Societatea actuală evoluează constant iar odată cu evoluția sa evoluează și nevoile de instruire ale elevilor. Astfel se impune un sistem de instruire diferențiat, care să îl aibă în centru pe elev și care să adapteze întreg procesul de educare la potențialul individual al fiecăruia, la ritmul și stilul propriu de învățare al elevului, dar și la interesele și abilitățile individuale.

Toți ne naștem cu un fond genetic care ne permite să atingem anumite standarde de performanță școlară, însă procesele psihice cu care suntem înzestrați, inteligența, memoria, gândirea se manifestă diferit de la un

¹ Profesor de limba și literatura română la Școala Gimnazială nr. 1, Slănic Moldova, județul Bacău

individ la altul, afectând astfel ritmul de învățare al fiecăruia. Există astfel elevi care învață într-un ritm mai lent, sau mediu, sau rapid, făcând astfel ca șansele fiecăruia de a învăța să nu fie echitabile. Spre exemplu un elev cu un ritm de învățare rapid poate asimila o anumită informație într-un timp scurt, de vreme ce altul cu un ritm de învățare mai lent are nevoie de o perioadă mai îndelungată de timp pentru asimilarea aceleiași informații. Abordând o instruire diferențiată, balanța se poate echilibra și ambii elevi pot ajunge la însușirea informațiilor.

Desigur că instruirea diferențiată nu trebuie să se adapteze doar la ritmul de învățare a fiecăruia, ci trebuie avute în vedere și particularitățile sale intelectuale, sociale și comportamentale în eficientizarea procesului de educare.

Dacă instruirea tradițională pune accentul pe funcțiile memoriei și abordează un curriculum care uniformiza, instruirea diferențiată, inovatoare în acest domeniu, vizează învățarea centrată pe elevi, pe capacitățile lor de învățare, pe lucrul pe grupe dar cu teme diferențiate sau pe munca individuală diferențiată, venind în acest sens cu metode didactice adaptate instruirii: metode de învățare prin cooperare, metode activ-participative sau jocuri didactice.

Încă din 1888, într-o conferință la Sorbona, H. Marion ține o pledoarie în favoarea educației centrate pe elev. În 1978, Ion T. Radu va propune în lucrarea sa „Învățământul diferențiat. Concepții și strategii” adaptarea activităților de învățare la posibilitățile individuale ale elevului, la capacitatea sa de înțelegere și la propriu de lucru.

Una dintre metodele cele mai dezbătute, care vizează direct ideea de instruire diferențiată și propune o abordare transdisciplinară este cea a „inteligențelor multiple” dezvoltată de psihologul Howard Gardner . Aceasta a constituit o provocare la adresa opiniilor tradiționale care considerau inteligența o capacitate cognitivă uniformă și nediferențiată cu care oamenii se nasc, măsurabilă prin teste. Gardner contrazice aceste teorii afirmând că inteligența este o abilitate inovatoare de a crea un produs eficient, valorizat în cultură, un set de aptitudini prin care o persoană găsește soluții de rezolvare a problemelor prin însușirea de noi cunoștințe. El identifică nouă tipuri de inteligențe:

Inteligența verbal / lingvistică care se bazează pe capacitatea de a folosi cu ușurință limba pentru a exprima și înțelege realități complexe sau de a rezolva probleme și dezvoltă produse cu ajutorul codului lingvistic.

Inteligența logică / matematică care are la bază abilitățile de a calcula,

cuantifica, efectua operații logice, complexe, de a opera cu modele, categorii, relații, de a ordona date, de a interpreta, de a efectua raționamente, dar și abilități de gândire inductivă și deductivă.

Inteligența muzicală / ritmică aparține persoanelor care gândesc în sunet, ritmuri, melodii și rime, sunt sensibile la tonalitatea, intensitatea, înălțimea și timbrul sunetului.

Inteligența vizuală/spațială înseamnă a gândi în imagini și a percepe în acuratețe lumea vizuală. Abilitatea de a crea produse cu ajutorul reprezentărilor grafice, al diagramelor, al imaginilor și culorilor.

Inteligența naturalist este specifică persoanelor care înțeleg lumea natural, iubesc plantele și animalele, au abilitatea de a recunoaște și clasifica indivizi și specii și de a stabili relații ecologice.

Inteligența corporală / kinestezică are ca dominant gândirea în mișcări și folosirea corpului în moduri sugestive și complexe.

Inteligența intrapersonală determină o gândire și o înțelegere de sine, o conștientizare a propriilor sentimente, trăiri, emoții, intenții, motivații, interese.

Inteligența interpersonală este înțeleasă ca fiind capacitatea de a comunica permanent cu lumea exterioară, de a interacționa și empatiza cu una sau mai multe persoane din societate.

Inteligența existențială reprezintă cel de-al nouălea tip de inteligență izolat de Gardner, dar pentru că n-a reușit să determine care zonă cerebrală este responsabilă de activitatea ei, nu a fost recunoscută. Aceasta înseamnă acea modalitate de cunoaștere a lumii caracteristică filosofilor, care pun întrebări despre sensul fericirii, începutul universului etc.²

Plecând de la ideea de instruire diferențiată, Gardner afirma că fiecare individ posedă un set de inteligențe mai dezvoltate sau mai puțin dezvoltate, care îi definesc caracterul unic. Un rol important în dezvoltarea acestor inteligențe îl îndeplinește actul educativ.

Prezentăm în continuare o abordare a teoriei inteligențelor multiple prin evaluarea de tip proiect a comediei „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale, la clasa a VIII-a. În urma realizării testului propus de Gardner pentru a identifica tipurile de inteligență a fiecărui elev, elevii au fost împărțiți în cinci grupe și au primit următoarele sarcini diferențiate în funcție de tipurile de inteligență pe care fiecare le posedă.

² Ghid – „Instruirea diferențiată, aplicații ale teoriei inteligențelor multiple, 2001, p 17

Grupa numărul 1 compusă din elevi cu inteligență lingvistică au avut de realizat o scrisoare către cel mai bun prieten stabilit în Franța căruia să îi povestească comedia „O scrisoare pierdută” și să îi prezinte ce l-a surprins în structura textului față de alte texte citite de el.

Grupa numărul 2 compusă din elevi cu inteligență corporală/kinezică și cei cu inteligență interpersonală au avut de realizat un joc de rol pe o scenă din „O scrisoare pierdută” care le-a plăcut mai mult. Am ales ca aceste două grupe să realizeze împreună proiectul deoarece jocul de rol presupune atât mișcare scenică cât și interacțiune.

Grupa numărul 3, grupa elevilor cu inteligență spațială/vizuală au avut de realizat două sarcini deoarece numărul celor cu inteligență spațială și vizuală era mai mare, astfel că am împărțit această grupă în două grupe mai mici. Prima grupă a avut de realizat un afiș care să promoveze debutul colegilor lor în teatru prin scena din „O scrisoare pierdută” iar cea de-a doua grupă o hartă în care să marcheze traseul scrisorii din „O scrisoare pierdută”, prezentând pe scurt circumstanțele în care ajunge aceasta la fiecare personaj.

Grupa numărul 4, a celor cu inteligență intrapersonală au avut ca sarcină să își imagineze că sunt unul dintre personajele piesei și să se gândească cum ar fi reacționat în diverse situații și ce ar fi schimbat la comportamentul acestuia. De asemenea, ca alternativă, la această grupă le-am propus optional și să își imagineze un alt final al piesei, rescriind ultima scenă din perspectiva lor.

În urma prezentării proiectelor am observat că datorită sarcinilor diferențiate, toți elevii au reușit să realizeze sarcinile și să asimileze informațiile propuse, au reușit să colaboreze eficient. Sarcinile le-au trezit interesul și i-au făcut pe elevi să participe activ, stimulându-le imaginația și potențându-le creativitatea.

Ceea ce reiese evident de aici este că fiecare gândește, învață și creează în moduri diferite iar dezvoltarea potențialului fiecăruia depinde de cunoștințele pe care le acumulează și de modalitatea prin care reușește să și le însușească în funcție de inteligența pe care o posedă.

Învățarea prin cooperare este de asemenea o metodă utilă instruirii diferențiate deoarece ea presupune lucrul pe grupe mici, unde elevii colaborează, astfel încât fiecare membru al grupului să-și îmbunătățească performanțele proprii. Fiecare elev joacă un rol important în cadrul grupei și este responsabilizat. Premisa învățării prin cooperare este aceea conform

careia subiecții care lucrează în echipă sunt capabili să aplice și să sintetizeze cunoștințele în moduri variate și complexe, învățând în același timp mai temeinic decât în cazul lucrului individual.

O strategie a acestei metode este predarea reciprocă, unde elevii preiau rolul profesorilor și au responsabilitatea de a-i învăța pe colegii lor ceea ce ei au învățat și de a transmite ceea ce ei au înțeles.

Scopul profesorului este de a crea astfel un mediu propice învățării, care să asigure încrederea în propriile forțe, să crească stima de sine, să stimuleze creativitatea și să încurajeze imaginația. Se urmărește astfel prin instruirea diferențiată crearea unor oportunități de învățare pentru fiecare elev, astfel încât procesul educational să asigure fiecăruia posibilitatea de a-și dezvolta deprinderile și aptitudinile necesare evoluției sale și de a atinge anumite standarde de performanță școlară.

Instruirea diferențiată se bazează pe cunoașterea individuală a elevului, deoarece chiar și prin crearea unor grupe omogene, în lucrul pe grupe, ritmul de învățare al elevilor din cadrul aceleiași grupe diferă. Este necesar în acest sens, pentru a reuși să adaptăm adecvat conținuturile, strategiile și metodele didactice să știm cu ce bagaj de cunoștințe vine fiecare elev, care este puterea lui de asimilare, analiză, generalizare, sinteză, etc dar și ce ritm de învățare are fiecare.

Prin urmare putem afirma așa cum o făcea Ion T. Radu în lucrarea mai sus amintită că nu există elevi buni și elevi slabi, ci doar elevi cu nevoi de educare diferite, elevi buni la lucruri diferite sau așa cum ar susține Gardner elevi care au doar anumite inteligențe mai bine dezvoltate. Astfel revine profesorului sarcina să încurajeze progresul și să dea șanse egale tuturor prin instruire diferențiată.

În acest sens instruirea diferențiată devine un imperativ al societății moderne și al sistemului de învățământ, al cărui rol principal este crearea oportunităților de dezvoltare armonioasă a personalității. E absolut necesar să înțelegem că fiecare individ este diferit și unic și are dreptul să fie tratat în funcție de propriile necesități și că trebuie să potențăm ceea ce știe el să facă mai bine și nu să scoatem în evidență ce nu știe.

Bibliografie:

- [1] Fluieraș, Vasile, „Teoria și practica învățării prin cooperare”, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007.

- [2] ***, Ghid „*Instruirea diferențiată, aplicații ale teoriei inteligențelor multiple*”, 2001 p. 17.
- [3] Gliga, Lucia, (coord.), „*Instruirea diferențiată*”, Editura Tipogrup. Press, București, 2001.
- [4] Vrășmaș, Traian, „*Școala pentru toți*”, Editura Miniped, București, 2004.

Webografie:

- [5] Site-ul <http://www.tribunainvatamantului.ro/> [accesat în martie 2019]
- [6] Site-ul <http://edict.ro/> [accesat în martie 2019]